

УДК: 35.077

Дирів Анатолій Борисович,
аспірант кафедри парламентаризму та
політичного менеджменту, Національна
академія державного управління при Пре-
зидентові України, 04050, м. Київ, вул. Пу-
гачова, 12/2, тел.: (067) 925 00 73, e-mail:
dyrivab@ukr.net

ORCID: 0000-0002-5688-0831

Дырив Анатолій Борисович,
аспірант кафедри парламентаризма и
политического менеджмента, Националь-
ная академия государственного управле-
ния при Президенте Украины, 04050, г. Ки-
ев, ул. Пугачева, 12/2, тел.: (067) 925 00 73,
e-mail: dyrivab@ukr.net

ORCID: 0000-0002-5688-0831

Dyriw Anatolii Borysovych,
Postgraduate student of the Department
of Parliamentarism and Political Management, National Academy of Public Administration
at the President of Ukraine, 04050, Kiev, Str. Pugacheva, 12/2, tel.: (067) 925 00 73,
e-mail: dyrivab@ukr.net



ORCID: 0000-0002-5688-0831

DOI <https://doi.org/10.31618/vadnd.v1i12.85>

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПОНЯТТЯ

Анотація. У статті визначено та проаналізовано теоретичні аспекти децентралізації як складової демократичної моделі управління; узагальнено сучасні підходи до децентралізації влади як важливої складової демократичних реформ в Україні; проаналізовано законодавчу базу проведення реформи; вказано на проблеми децентралізації в Україні та запропоновано рішення для удосконалення демократичних реформ; визначено, що впровадження децентралізаційних процесів сприятиме подальшому розвитку демократії в державі та стабілізації соціально-економічної ситуації.

Відзначено, що децентралізація полягає у наданні місцевим органам влади максимальної кількості повноважень та бюджетних надходжень, що стане міцним підґрунтям стабільного розвитку об'єднаних територіальних громад, сприятиме зростанню відповідальності органів місцевого самоврядування за виконання взятих на себе зобов'язань щодо розвитку громади та забезпечить дотримання законодавчих документів. Обґрунтовано, що процес децентралізації органів влади — це поштовх, який можливий при певних

кількісних змінах у суспільстві, результат трансформації державної влади, поділу влади, демократизації суспільства, забезпечення населення нових політичних прав та свобод.

Доведено, що на сьогодні виникла значна кількість передумов у соціально-економічній, політичній, культурній сферах життя українського суспільства, які можуть стати фундаментом для децентралізації органів влади.

Визначено, що для подальшого розвитку необхідною умовою є взаємоузгодження різних законодавчо-нормативних документів стосовно питань розширення територіальних громад, самостійності та відповідальності у вирішенні завдань життєзабезпечення та розвитку територій міст, селищ та інших населених пунктів з урахуванням місцевої специфіки за рахунок ефективного децентралізаційного процесу з боку органів виконавчої влади.

Ключові слова: децентралізація, місцеве самоврядування, публічне управління, глобалізація, демократичні реформи.

ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ: ОСНОВНЫЕ ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПОНЯТИЮ

Аннотация. В статье определены и проанализированы теоретические аспекты децентрализации как составляющей демократической модели управления; обобщены современные подходы к децентрализации власти как важной составляющей демократических реформ в Украине; проанализирована законодательная база проведения реформы; указано на проблемы децентрализации в Украине и предложены решения для совершенствования демократических реформ; определено, что внедрение децентрализационных процессов будет способствовать дальнейшему развитию демократии в государстве и стабилизации социально-экономической ситуации.

Отмечено, что децентрализация заключается в предоставлении местным органам власти максимального количества полномочий и бюджетных поступлений, станет прочной основой стабильного развития объединенных территориальных общин, будет способствовать повышению ответственности органов местного самоуправления за выполнение взятых на себя обязательств по развитию общества и обеспечит соблюдение законодательных документов. Обосновано, что процесс децентрализации органов власти — это толчок, который возможен при определенных количественных изменениях в обществе, результат трансформации государственной власти, разделения властей, демократизации общества, обеспечения населения новых политических прав и свобод.

Доказано, что сегодня возникло значительное количество предпосылок в социально-экономической, политической, культурной сферах жизни украинского общества, которые могут стать фундаментом для децентрализации органов власти.

Определено, что для дальнейшего развития необходимым условием является взаимосвязка различных законодательно-нормативных документов

по вопросам расширения территориальных общин, самостоятельности и ответственности в решении задач жизнеобеспечения и развития территорий городов, поселков и других населенных пунктов с учетом местной специфики за счет эффективного децентрализованного процесса со стороны органов исполнительной власти.

Ключевые слова: децентрализация, местное самоуправление, общественное управление, глобализация, демократические реформы.

DECENTRALIZATION: THE MAIN THEORETICAL APPROACHES TO THE CONCEPT

Abstract. The article defines and analyses the theoretical aspects of decentralization as a component of a democratic model of governance; summaries general approaches to decentralization of power as an important component of democratic reforms in Ukraine; analyses the legislative basis for reform conduction; points to the problems of decentralization in Ukraine and proposes solutions for the improvement of democratic reforms; it is determined that the introduction of decentralization processes will contribute to the further development of democracy in the state and the stabilization of the social and economic situation.

It is noted that decentralization is to provide local authorities with the maximum amount of authority and budget revenues that will become a solid foundation for the stable development of the joint territorial communities, will increase the responsibility of local self-government bodies for fulfilling their commitments on community development and ensure compliance with legislative documents. It is grounded that the process of decentralization of government bodies is a push which is possible with certain quantitative changes in society, the result of the transformation of state power, division of powers, democratization of society, provision of the population of new political rights and freedoms.

It has been proved that today a considerable number of preconditions have emerged in the socio-economic, political, and cultural spheres of life of Ukrainian society, which can become the basis for decentralization of government.

It has been determined that for the further development the necessary condition is the mutual co-ordination of various legislative and normative documents concerning issues of territorial communities expansion, independence and responsibility in solving problems of life support and development of territories of cities, settlements and other settlements taking into account local specifics due to effective decentralization process on the part of bodies executive.

Keywords: decentralization, local self-government, public administration, globalization and democratic reforms.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку української незалежної держави стратегія розвитку

місцевого самоврядування уособлює в собі один з пріоритетних напрямів формування державної політики, то-

му значна увага приділяється такій найбільш масштабній демократичній реформі, яка повністю змінить систему управління та сприятиме її удосконаленню, — децентралізації. Це питання досить гостро та широко обговорюється в наукових колах, експертами та громадськістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існує безліч підходів до визначення дефініції “децентралізація”. Певні аспекти щодо здійснення місцевого управління розглядалися у працях О. Батанова, С. Березовської, І. Бондаренко, О. Бориславської, Ю. Глущенко, М. Їжи, І. Литвина, Ю. Торохтія, А. Ткачука, М. Хонди та ін.

Упродовж тривалого часу питання децентралізації вивчали як один із засобів підвищення ефективності функціонування публічної влади не лише вітчизняні науковці та експерти (І. Грицяк, М. Долішній, І. Коліушко, І. Козюра, О. Копиленко, С. Максименко, Н. Плахотнюк, М. Харитончук та ін.), а й зарубіжні (М. Кітінг, С. Ліпсет, М. Портер, В. Роккан, Е. Томпсон та ін.).

М. Бутко, С. Писаренко, С. Пухир, О. Хомик, С. Шульц акцентували увагу на необхідності узгодження стратегічних пріоритетів державної політики в Україні з євроінтеграційним вектором суспільного розвитку, наголошували на формуванні засад нової політики.

Проблемам місцевих бюджетів присвятили свої дослідження такі науковці, як А. Буряченко, О. Василик, І. Волохова, В. Дем’янишин, В. Кравченко, Т. Рева та ін. У своїх працях вони розглядали процес формування, виконання місцевих

бюджетів, а також проблеми міжбюджетних відносин.

Набуває актуальності та потребує висвітлення і вирішення питання чіткого розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади.

Метою статті є детальний аналіз поняття “децентралізація”, з’ясування впровадження цього процесу на території України та визначення рішень щодо вдосконалення системи публічного управління.

Виклад основного матеріалу. До найважливіших документів міжнародного права стосовно місцевого самоврядування зараховують Європейську хартію місцевого самоврядування. Цей документ є одним із головних джерел муніципального права європейських держав.

Реформа місцевого самоврядування, що проводиться в Україні, покликана зробити систему управління більш спроможною. В основу реформування закладено такі принципи місцевого самоврядування, як [1]:

- принцип *децентралізації*, найперше фінансової, відповідно до якого більшість повноважень та фінансів на їх здійснення передаються на рівень громад;
- принцип *повсюдності*, який означає, що місцеве самоврядування має здійснюватися на всій території України, тобто відсутні території, на які не поширюється юрисдикція територіальних громад;
- принцип *субсидіарності*, який передбачає вирішення конкретних проблем на найближчому до повсякденних потреб людей щаблі влади.

Субсидіарність — це організаційний і правовий принцип, згідно

з яким спільнота вдається до будь-яких заходів лише в тому разі, якщо вони ефективніші за відповідні заходи на національному, регіональному або місцевому рівнях (виняток становлять сфери виняткової компетенції Спільноти); один з основоположних принципів Європейського Союзу. Означає постійне оцінювання обґрунтованості дій ЄС з погляду наявних можливостей на національному, регіональному та місцевому рівнях [2, с. 17].

Принцип субсидіарності — це розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача [3].

У пункті 3 статті 4 Європейської хартії місцевого самоврядування принцип субсидіарності сформульовано таким чином: “Муніципальні функції, звичайно, здійснюються переважно тією владою, яка має найтісніший контакт з громадянином. При наданні будь-яких інших функцій органом влади, необхідно враховувати обсяг та характер завдання, а також вимоги досягнення ефективності та економічної стабільності”.

Основою для проведення реформи є законодавча база, тому 1 квітня 2014 року була схвалена Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [4], що стала стартом реформи, яка отримала назву “децентралізація”. Концепцією визначаються напрями, механізми, етапи та очікувані результати проведення ре-

форми та передбачається створення системи надання доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад. Існує кілька різних підходів до поняття “децентралізація”, зокрема:

- децентралізація означає такий спосіб визначення та розмежування завдань та функцій, за якого більшість із них передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власним завданням та повноваженням органів нижчого рівня [5];

- децентралізація — це сукупність принципів або інституціональних механізмів, встановлених на рівні законів, які передають (делегують) деякі урядові повноваження нижчим органам влади, місцевим об’єднанням або децентралізованим одиницям [6, с. 28];

- децентралізація — система управління, протилежна централізації, тобто розширення мереж ведення і влади місцевих адміністративних органів і установ суспільного самоврядування [7, с. 752];

- децентралізація — це спосіб територіальної організації влади, при якому держава передає право на прийняття рішень з визначених питань або у визначеній сфері структурам локального чи регіонального рівня, що не входять у систему виконавчої влади і є відносно незалежними від неї [8];

- децентралізація як делегування повноважень — це тимчасова передача повноважень одними органами

державної влади іншим органам державної влади або органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам, організаціям [9, с. 54];

- під децентралізацією часто розуміється перерозподіл владних повноважень та обсягів компетенції між центральним та місцевими рівнями організації публічної влади зі зміщенням акценту на місцевий рівень у частині здійснення заздалегідь окреслених і гарантованих державою функцій [10];

- децентралізація пов'язана з реструктуризацією або реорганізацією влади, внаслідок чого налагоджується система співвідповідальності між інститутами управління на центральному, регіональному та місцевому рівнях відповідно до принципу субсидіарності, таким чином, підвищуючи загальну якість і ефективність системи управління, одночасно сприяючи посиленню влади та можливостей субнаціональних рівнів [11, с. 5].

Проаналізувавши різні підходи до обґрунтування поняття, можна зробити такий висновок: децентралізація — це вихідна умова для формування дієвих напрямів регіонального розвитку та впровадження ефективних реформ на місцевому, регіональному та державному рівні.

Мета децентралізації полягає у “підвищенні ефективності роботи державного механізму й активізації розвитку регіонів та муніципалітетів на засадах демократії, а показниками такої ефективності й активізації є повноцінне забезпечення прав, законних інтересів та обов'язків місцевого населення, структурованого в комунально-муніципальні та регіональні

колективи, а також органи територіальної самоорганізації” [12, с. 140].

Децентралізація за означенням розподіляється на два типи:

- адміністративна децентралізація — означає розширення компетенції місцевих адміністративних органів, які діють у межах цієї компетенції самостійно і до певної міри незалежно від центральної влади;

- демократична децентралізація — передбачає створення розгалуженої системи місцевого самоврядування, коли місцеві справи вирішуються не представниками центрального уряду, а особами, обраними місцевим населенням [13, с. 152].

За суб'єктами та сферами впливу виокремлюють такі основні види децентралізації:

- предметна децентралізація — професійне самоврядування як система управлінських взаємовідносин між усіма представниками певної професії, що реалізується визначеною законом представницькою організацією, яка перебуває під наглядом органів державної влади;

- територіальна децентралізація — формування органів публічної адміністрації, що забезпечують урядування в адміністративно-територіальних одиницях самостійно та незалежно від органів державної влади, перебуваючи поза їх ієрархічною системою та підпорядкуванням;

- функціональна децентралізація — визнання самостійних та незалежних спеціалізованих організацій суб'єктами владних повноважень із делегуванням їм права здійснювати певний обсяг завдань публічного характеру, зокрема, щодо урядування та виконання відповідних функцій у

визначених законодавством сферах суспільного життя та згідно із встановленим порядком [14, с. 15].

На думку О. Бориславської, децентралізація — це доволі складне поняття, яке можна розкривати через його вплив на адміністративно-територіальний устрій держави, систему органів публічної адміністрації, розподіл між ними функцій, повноважень та фінансових ресурсів.

Відомий німецький учений Ш. Бланкарт стосовно децентралізації стверджував: “Структура демократичної держави має сприяти максимальній реалізації преференцій і пріоритетів громадян, що проживають на її території. З огляду на це доцільно дослідити, за яких умов колективні рішення відповідають преференціям громадян: коли вони приймаються на рівні величезної унітарної держави або численних невеличких адміністративно-територіальних одиниць” [15, с. 74].

Децентралізація державного управління включає в себе передавання частини повноважень національного рівня управління на місцевий рівень. Певні зміни у сфері місцевого самоврядування спрямовані на необхідність реалізації права громадян на участь в управлінні та створенні ефективної системи державної влади на усіх рівнях. В іншому випадку місцева влада є неефективною, структура її не відповідає потребам місцевого населення, завдяки чому сповільнюється процес реформування.

Слід зазначити, що органи влади кожного року намагаються досягти балансу та запровадити ефективну систему управління за допомо-

гою законодавчих документів. Так, 17 червня 2014 р. схвалено Закон України “Про співробітництво територіальних громад” — перший документ щодо реалізації реформи, що надає можливість територіальним громадам рухатися в напрямі посилення власної спроможності.

Наступним кроком є ухвалення Верховною Радою України змін до Податкового та Бюджетного кодексів України. Внесені зміни визначають нову фінансову стратегію органів місцевого самоврядування, встановлюють новий розподіл загальнодержавних податків та запроваджують нові місцеві податки.

Подальшими документами стали Закон України “Про добровільне об’єднання територіальних громад” від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII (основний документ, що дозволяє провести укрупнення громад без внесення змін до Конституції України) [16], Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад” від 8 квітня 2015 р. № 214 та схвалення Верховною Радою України змін до Конституції щодо децентралізації влади від 31 серпня 2015 р.

Відповідно до ст. 133 Конституції України [17] систему адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села. До складу України входять: Автономна Республіка Крим, Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Львівська, Миколаївська, Одеська,

Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська області, міста Київ та Севастополь. Міста Київ та Севастополь мають спеціальний статус, який визначається законами України. В Донецькій та Луганській області відповідно до Закону України “Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей” запроваджується особливий порядок. Таким чином, в Україні функціонує трирівнева система адміністративно-територіального устрою України.

Станом на червень 2017 року [18], згідно з Реєстром договорів про співробітництво територіальних громад було укладено 84 договори про співробітництво між територіальними громадами України. Зазвичай ці договори стосуються досить локальних проектів співробітництва, хоча є й деякі проекти про створення та утримання спільного полігону для твердих побутових відходів. Загалом цей закон буде найактивніше застосовуватися в зоні впливу великих міст на навколишні громади.

Станом на 15 липня 2017 р. в Україні вже було 413 об'єднаних територіальних громад, що мали сформовані органи місцевого самоврядування, ще понад 120 очікували на призначення виборів. В об'єднаних територіальних громадах проживає на даний момент 3,6 млн громадян, частка території яких становить 16,7 % від усієї суверенної території України. Такі рішення органів виконавчої влади сприяють зростанню довіри людей до місцевої влади. На сьогодні місцева влада користу-

ється значно більшою довірою, ніж влада центральна: Президенту довіряють 7 %, Уряду – 3 %, Верховній Раді – 2 %, місцевій владі – 12 %, експертам і науковцям – 11 %. Найвищий рівень довіри має влада у невеликих територіальних громадах селищного чи міського типу (за даними соціологічного опитування, проведеного Радою Європи у грудні 2016 р.) [19].

Впровадження системи децентралізованого управління – складний та довготривалий процес, який має бути чітко та ретельно визначеним. Реформа децентралізації вимагає постійної уваги та коригування, політичної та технічної підтримки з боку уряду. Слід звернути увагу, що в світовій практиці ще досі немає єдиної моделі децентралізованого управління, яку можна було б рекомендувати для застосування в усіх країнах.

Населення країни має усвідомлювати сутність та значення своєї діяльності, бачити кінцевий результат своєї праці, розуміти, що від кожного залежить добробут, стабільний економічний розвиток територіальних одиниць, їх фінансове забезпечення, виконання програм соціально-економічного розвитку [20].

Висновки. В сучасних умовах становлення України як незалежної демократичної країни процес децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування передбачає формування нової ефективної системи управління на державному, регіональному та місцевому рівнях. Децентралізація полягає у наданні місцевим органам влади максимальної кількості повноважень та бюджетних надходжень, що стане

міцним підґрунтям стабільного розвитку об'єднаних територіальних громад, сприятиме зростанню відповідальності органів місцевого самоврядування за виконання взятих на себе зобов'язань щодо розвитку громади та забезпечить дотримання законодавчих документів.

Процес децентралізації органів влади — це поштовх, який можливий при певних кількісних змінах у суспільстві, результат трансформації державної влади, поділу влади, демократизації суспільства, забезпечення населення нових політичних прав та свобод.

На сьогодні виникла значна кількість передумов в соціально-економічній, політичній, культурній сферах життя українського суспільства, які можуть стати фундаментом для децентралізації органів влади.

На підставі розглянутої проблеми для подальшого розвитку необхідною умовою є взаємоузгодження різних законодавчо-нормативних документів стосовно питань розширення територіальних громад, самостійності та відповідальності у вирішенні завдань життєзабезпечення та розвитку територій міст, селищ та інших населених пунктів з урахуванням місцевої специфіки за рахунок ефективного децентралізаційного процесу з боку органів виконавчої влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Децентралізація* дає економічне зростання громад і регіонів / Сайт Децентралізація влади [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/1964>
2. *Розвиток системи управління в ЄС: досвід для України* : наук. розробка / [О. Я. Красівський, О. С. Киричук та ін.]; за заг. ред. О. Я. Красівського. — К. : НАДУ, 2013. — 56 с.
3. *Бюджетний кодекс України* // ВВР України. — 2010. — № 50–51. — С. 572.
4. *Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні*: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>
5. *Борденюк В.* Децентралізація державної влади і місцевого самоврядування: поняття, суть та форми (види) / В. Борденюк // *Право України*. — 2010. — № 1. — С. 21–25.
6. *Турусин С. В.* Централизация-децентрализация: управленческий аспект // *Основы экономики, управления и права*. — № 1. — 2013. — С. 27–29.
7. *Капустіна Н. Б.* Децентралізація влади та її повноважень // *Вопросы философии*. — № 3. — 2001. — С. 752–754.
8. *Мартиненко П. Ф.* Децентралізація у здійсненні державної влади як конституційний принцип в Україні / П. Ф. Мартиненко // *Укр.-європ. журн. міжнар. та порівняльного права*. — 2001. — Т. 1. — Вип. 2. — С. 23.
9. *Юридична енциклопедія* / [ред. Ю. С. Шемшученко]. — Т. 2. — К. : Вид-во “Укр. енцикл.”, 1999. — 744 с.
10. *Лелеченко А. П.* Децентралізація в системі державного управління в Україні: теоретико-методологічний аналіз: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01 / А. П. Лелеченко. — К., 2006. — С. 7–8.
11. *Decentralization: A Sampling Of Definitions* (Working paper prepared in connection with the Joint UNDP-

- Government of Germany evaluation of the UNDP role in decentralization and local governance). — 1999. — October. — 37 p. — Режим доступу: http://web.undp.org/evaluation/documents/decentralization_working_report.PDF
12. *Децентралізація* в Україні: законодавчі новації та суспільні сподівання. — К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2015. — 413 с.
 13. *Політологічний енциклопедичний словник* / [відп. ред. Ю. С. Шемшученко, упоряд. В. П. Горбатенко]. — 2-ге вид., допов. і переробл. — К.: Генеза, 2004. — 735 с.
 14. *Децентралізація* публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [О. М. Бориславська, І. Б. Заверуха, А. М. Школик та ін.]; Центр політико-правових реформ. — К.: ФОП Москаленко О. М., 2012. — 212 с.
 15. *Бланкарт Ш.* Державні фінанси в умовах демократії: Вступ до фінансової науки / Ш. Бланкарт. — К.: Либідь, 2000. — 654 с.
 16. *Про добровільне об'єднання територіальних громад*: Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
 17. *Конституція* України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
 18. *Ткачук А.* Реформа місцевого самоврядування (децентралізація) [Електронний ресурс] / А. Ткачук // The Reforms Guide. — Режим доступу: <http://reformsguide.org.ua/ua/analytics/українська-реформа-місцевого-самовр/>
 19. *Децентралізація* та реформа місцевого самоврядування: результа-
 - ти другої хвилі соціологічного дослідження: аналітичний звіт, 2016 [Електронний ресурс] // Сайт Ради Європи. — Режим доступу: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Analitichnyi_zvit_Detsentralizatsia_2-Khvylya.pdf
 20. *Гамбург Л. С.* Теоретичні питання децентралізації державної влади в системі публічної влади унітарної держави [Електронний ресурс] / Л. С. Гамбург // Вісн. Запорізьк. нац. ун-ту. — 2014. — № 4 (I). — С. 134–145. — Режим доступу: <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-4-2014-1/20.pdf>

REFERENCES

1. *Decentralization* gives economic growth of communities and regions (2016), “Decentralization of government site”, available at: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/1964> (Accessed 22 February 2018)
2. *Krasivsky O. Ya., Kirichuk O. S. and others* (2013), *Rozvytok systemy upravlinnya v YES: dosvid dlya Ukrainy* [The development of a management system in the EU: experience for Ukraine], NADU, Kyiv, Ukraine.
3. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2010), “The Budget Code of Ukraine”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (Accessed 22 February 2018).
4. *Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine* (2014), “On Approval of the Concept of Reform of Local Self-Government and Territorial Organization of Power in Ukraine”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p> (Accessed 22 February 2018).
5. *Bordenyuk V.* (2010), Decentralization of state power and local self-government: concept, essence and forms (types), *Pravo Ukrainy*, vol. 1, p. 21–25.

6. *Turysin S. V.* (2013), Centralization-decentralization: management aspect. *Osnovy ekonomyky, upravlenyya y prava*, vol. 1, p. 27–29.
7. *Kapustina N. B.* (2001), Decentralization of power and its powers // *Voprosy fylosofyy*, vol. 3, pp. 752–754.
8. *Martynenko P. F.* (2001), Decentralization in the exercise of state power as a constitutional principle in Ukraine, *Ukrayins'ko-yevropeys'kyy zhurnal mizhnarodnoho ta porivnyal'noho prava*, T. 1, vol. 2. — P. 23.
9. *Yurydychna entsyklopediya* [Legal Encyclopedia] (1999), T. 2., editor YU. S. Shemshuchenko, Ukrainian Encyclopedia, Kyiv, Ukraine.
10. *Lelechenko A. P.* (2006), “Decentralization in the system of public administration in Ukraine: theoretical and methodological analysis”, Abstract of Ph.D. dissertation, Public Administration, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine, P. 7–8.
11. *Decentralization: A Sampling Of Definitions* (Working paper prepared in connection with the Joint UNDP-Government of Germany evaluation of the UNDP role in decentralization and local governance) (1999), [Online], October, P. 37, available at: http://web.undp.org/evaluation/documents/decentralization_working_report.PDF
12. *Detsentralizatsiya v Ukrayini: zakonodavchi novatsiyi ta suspil'ni spodi-vannya* [Decentralization in Ukraine: legislative innovations and public expectations] (2015), Instytut zakonodavstva Verkhovnoyi Rady Ukrayiny, Kyiv, Ukraine.
13. *Politolohichnyy entsyklopedychnyy slovnyk* [Political Science Encyclopedic Dictionary] (2004), editor Yu. S. Shemshuchenko, conductor V. P. Horbatenko], 2nd ed., Heneza, Kyiv, Ukraine.
14. *Boryslavskaya O. M., Zaverukha I. B., Shkolyk A. M., etc.* (2012), *Det-sentralizatsiya publichnoyi vlady: dosvid yevropeys'kykh krain ta perspektyvy Ukrayiny* [Decentralization of public authority: experience of European countries and prospects of Ukraine], FOP Moskalenko, Kyiv, Ukraine.
15. *Blankart Sh.* (2000), *Derzhavni finansy v umovakh demokratiyi: Vstup do finansovoyi nauky* [Public Finances in Democracy: Introduction to Financial Science], Lybid', Kyiv, Ukraine.
16. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2015), *The Law of Ukraine “Pro dobrovil'ne ob'yednannya terytorial'nykh hromad”*, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (Accessed 22 February 2018)
17. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (1996), *The Law of Ukraine “Kon-stytutsiya Ukrayiny”*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вп>
18. *Tkachuk A.* (2017), *Local Self-Government Reform (Decentralization), The Reforms Guide*, available at: <http://reformsguide.org.ua/ua/analytics/українська-реформа-місцевого-самовр/>
19. *The Council of Europe* (2016), *Decentralization and Local Self-Government Reform: Results of the second wave of sociological research*, available at: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Analichnyi_zvit_Detsentralizatsia_2-Khvylya.pdf
20. *Hamburg L. S.* (2014) *Theoretical issues of decentralization of state power in the system of public authority of a unitary state*, *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu*, vol. 4 (I), p. 134–145, available at: <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-4-2014-1/20.pdf>.